

**សេចក្តីថ្លែងការណ៍ក្នុងពេញ
អំពីការអនុវត្តសេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន**

យើង ប្រមុខរដ្ឋ ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋជាសមាជិករបស់សមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (អាស៊ាន) ក្នុងឱកាសកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ានលើកទី ២១ នៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

អរណេជាថ្មី លើការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អាស៊ានក្នុងការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ក៏ដូចជាគោលបំណង និងគោលការណ៍ដែលមានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ក្នុងនោះមានគោលការណ៍ប្រជាធិបតេយ្យ នីតិវដ្ត និងអភិបាលកិច្ចល្អ

បញ្ជាក់ឡើងវិញ លើការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់អាស៊ាន និងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានចំពោះធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្ស សេចក្តីប្រកាសនិងកម្មវិធីសកម្មភាពទីក្រុងវីយ៉ែន និងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិដទៃទៀតដែលរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានភាគី ក៏ដូចជាសេចក្តីប្រកាសដទៃទៀតរបស់អាស៊ានទាក់ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្ស

ទទួលស្គាល់ សារៈសំខាន់នៃតួនាទីរបស់គណៈកម្មការអន្តររដ្ឋាភិបាលអាស៊ានទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (គ.អ.អ.ស.ម) ជាស្ថាប័នប្រកបដោយវិសាលភាពទូលំទូលាយទទួលខុសត្រូវក្នុងការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងអាស៊ាន ដែលរួមចំណែកដល់ការស្ថាបនាសហគមន៍អាស៊ានមួយដែលផ្តោតលើប្រជាជន និងជាយានសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍនិងយុត្តិធម៌សង្គម ការសំរេចឱ្យបានទាំងស្រុងនូវសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់មនុស្ស និងការទទួលបានគុណភាពនៃជីវិតដ៏ល្អប្រសើរ សំរាប់ប្រជាជនអាស៊ាន

លើកសរសើរជាសាធារណៈ ចំពោះ គ.អ.អ.ស.ម លើការរៀបចំតាក់តែងសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សដ៏ពិស្តារ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយអង្គការជំនាញអាស៊ាននិងភាគីពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត

ទទួលស្គាល់ ការរួមចំណែកប្រកបដោយអត្ថន័យរបស់អង្គការជំនាញអាស៊ាន និងភាគីពាក់ព័ន្ធដទៃទៀតក្នុងការលើកកម្ពស់និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងអាស៊ាន និងលើកទឹកចិត្តឱ្យបន្តការចូលរួម និងផ្លាស់ប្តូរយោបល់ជាមួយ គ.អ.អ.ស.ម

ហេតុដូច្នោះ

- ១. អនុម័ត សេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន (ស.ស.ម.អ.)
- ២. បញ្ជាក់ អំពីការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់យើងចំពោះការអនុវត្តន៍ឱ្យបានពេញលេញនូវសេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន ដើម្បីជំរុញការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សក្នុងតំបន់ និង

៣. បញ្ជាក់បន្ថែមជាថ្មីម្តងទៀត ការតាំងចិត្តរបស់យើងសំដៅធានាថាការអនុវត្ត ស.ស.ម.អ. នេះ ត្រូវតែ ស្របនឹងឆន្ទៈរបស់យើងចំពោះធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលអំពីសិទ្ធិមនុស្ស សេចក្តី ប្រកាសនិងកម្មវិធីសកម្មភាពទីក្រុងវីយែន និងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិឯទៀតដែលរដ្ឋជា សមាជិកអាស៊ានជាកាតី ក៏ដូចជាសេចក្តីប្រកាសនិងលិខិតុបករណ៍ដទៃទៀតរបស់អាស៊ានទាក់ទង នឹងសិទ្ធិមនុស្ស ។

ធ្វើនៅ រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ថ្ងៃទី ដប់ប្រាំបី នៃខែ វិច្ឆិកា ក្នុងឆ្នាំ ពីរពាន់ដប់ពីរ ក្នុងច្បាប់ដើម តែមួយគត់ជាកាសាអង់គ្លេស។

ជ.ប្រិយណេ ជារូសាឡឹម
ហានី ហានណាល មូលកៀង
ព្រះចៅស៊ុលតង់ នៃប្រិយណេជារូសាឡឹម

ជ.ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ ហ៊ុន សែន
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ី
ស៊ីស៊ីឡូ ចាំចាំង យូដូយ៉ូណូ
ប្រធានាធិបតី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋប្រជាមានិតុប្រជាធិបតេយ្យឡាវ
ផុនស៊ីង ចាំម៉ាវឡា
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ជ.ម៉ាឡេស៊ី
ដាតុ ស្រី ម៉ូដ ណាហ៊ីម ទុន អេម៉ាឡុន រ៉ាហ្សាក
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋសហភាពមីយ៉ាន់ម៉ា
យូ ឡឿន សៀន
ប្រធានាធិបតី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋកម្ពុជា
មេនីងហ្គោ ស. អេតីណូ ៣
ប្រធានាធិបតី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋសិង្ហបុរី
លី សៀន លុន
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ជ.ព្រះរាជាណាចក្រថៃ
យីនឡាត់ ស៊ីណាវ៉ាត្រា
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ជ.សាធារណៈរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម
ឡឿន តាន់ យុន
នាយករដ្ឋមន្ត្រី

សេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ាន

យើង ប្រមុខរដ្ឋ ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋជាសមាជិកសមាគមប្រជាជាតិអាស៊ីអាគ្នេយ៍ (ដែលតទៅនេះហៅកាត់ថា "អាស៊ាន") រួមមានប្រិយណេដារូសាឡីម ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា សាធារណរដ្ឋឥណ្ឌូណេស៊ី សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យប្រជាមានិតឡាវ ម៉ាឡេស៊ី សាធារណរដ្ឋសហភាពមីយ៉ាន់ម៉ា សាធារណរដ្ឋហ្វីលីពីន សាធារណរដ្ឋសិង្ហបុរី ព្រះរាជាណាចក្រថៃ និងសាធារណរដ្ឋសង្គមនិយមវៀតណាម នៅក្នុងឱកាសកិច្ចប្រជុំកំពូលអាស៊ានលើកទី ២១ នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

បញ្ជាក់អះអាងម្តងទៀត អំពីការប្រកាន់ខ្ជាប់របស់យើងទាំងអស់គ្នាចំពោះគោលបំណង និងគោលការណ៍របស់អាស៊ាន ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ជាពិសេសការគោរព ការលើកកម្ពស់និងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ព្រមទាំងគោលការណ៍លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ នីតិរដ្ឋ និងអភិបាលកិច្ចល្អ ។

បញ្ជាក់អះអាងម្តងទៀត អំពីការប្តេជ្ញាចិត្តចំពោះសេចក្តីប្រកាសជាសកលអំពីសិទ្ធិមនុស្ស ធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ សេចក្តីថ្លែងការណ៍និងកម្មវិធីសកម្មភាពទីក្រុងវីយ៉ែន និងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀតដែលរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានជាកាតី ។

បញ្ជាក់អះអាងម្តងទៀតផងដែរ នូវសារៈសំខាន់នៃកិច្ចខិតខំប្រឹងប្រែងរបស់អាស៊ានក្នុងការលើកកម្ពស់សិទ្ធិមនុស្ស ក្នុងនោះមានសេចក្តីប្រកាសស្តីពីការលើកកម្ពស់ស្ត្រីក្នុងតំបន់អាស៊ាន និងសេចក្តីប្រកាសស្តីពីការលុបបំបាត់អំពើហិង្សាប្រឆាំងស្ត្រីក្នុងតំបន់អាស៊ាន ។

មានការឡើងកំដៅ សេចក្តីប្រកាសនេះនឹងរួមចំណែកបង្កើតក្របខណ្ឌកិច្ចសហប្រតិបត្តិការសិទ្ធិមនុស្សនៅក្នុងតំបន់ និងចូលរួមចំណែកក្នុងដំណើរការកសាងសហគមន៍អាស៊ាន ។

ប្រកាសដូចតទៅនេះ

គោលការណ៍ទូទៅ

- មនុស្សគ្រប់រូបកើតមកមានសេរីភាពនិងសមភាពក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរនិងសិទ្ធិ ។ មនុស្សគ្រប់រូបមានហេតុផលនិងសតិសម្បជញ្ញៈ និងគួរប្រព្រឹត្តចំពោះគ្នានឹងគ្នាដោយស្មារតីមនុស្សធម៌ ។
- មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានសិទ្ធិនិងសេរីភាព ដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ដោយគ្មានការបែងចែកអំពីជាតិសាសន៍ ភេទ អាយុ ភាសា សាសនា មតិនយោបាយឬមតិឯទៀត ប្រភពដើមនៃជាតិឬសង្គម ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ច ស្ថានភាពកំណើត ស្ថានភាពពិការភាព ឬស្ថានភាពអ្វីផ្សេងទៀតឡើយ ។

៣. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិនៃការទទួលស្គាល់ថាជាមនុស្សនៅគ្រប់ទីកន្លែងចំពោះមុខច្បាប់ ។ មនុស្សម្នាក់ៗ ស្មើគ្នា នៅចំពោះមុខច្បាប់ ។ មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានការការពារស្មើគ្នាពីច្បាប់ដោយគ្មានការរើសអើង ។

៤. សិទ្ធិរបស់ស្ត្រី កុមារ ជនចាស់ជរា ជនមានពិការភាព ពលករទេសន្តរប្រទេសន៍ និងក្រុមជនងាយរងគ្រោះ និងក្រុម ជនដែលគេបោះបង់ចោលគឺជាផ្នែករួមបញ្ចូលដែលមិនអាចដកហូត និងមិនអាចបំបែកបានពីសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាព ជាមូលដ្ឋាន ។

៥. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយដ៏មានប្រសិទ្ធិភាព និងអាចអនុវត្តបាន ដែលកំណត់ដោយ តុលាការឬអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ច ចំពោះទង្វើដែលរំលោភបំពានលើសិទ្ធិដែលខ្លួនទទួលបានពីរដ្ឋធម្មនុញ្ញនិងច្បាប់ ។

៦. ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានត្រូវតែមានការថ្លឹងថ្លែង ជាមួយនឹងការអនុវត្តភារកិច្ចផ្សេងៗ ដែលពាក់ព័ន្ធ ដូចដែលមនុស្សម្នាក់ៗ មានការទទួលខុសត្រូវចំពោះមនុស្សដទៃទៀត ចំពោះសហគមន៍ និងសង្គម ដែលគេរស់នៅ ។ នេះគឺជាការទទួលខុសត្រូវដ៏ចម្បងបំផុតរបស់រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ក្នុងការលើកកម្ពស់និងការ ការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានទាំងឡាយ ។

៧. សិទ្ធិមនុស្សទាំងអស់មានតម្លៃជាសកល មិនអាចបំបែកចេញពីគ្នាបាន មានការពឹងពាក់អាស្រ័យគ្នា និងមាន ទំនាក់ទំនងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ សិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានទាំងអស់ដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាស នេះ ត្រូវតែអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវនិងស្មើគ្នា ដោយមានជំហរនិងការយកចិត្តទុកដាក់ដូចគ្នា ។ ទន្ទឹមនឹងនេះ ការ ទទួលបាននិងការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្សត្រូវគិតពិចារណាអំពីបរិបទតំបន់និងជាតិ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ពីទិដ្ឋភាព ផ្សេងគ្នានៃនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច ច្បាប់ សង្គម វប្បធម៌ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងសាសនា ។

៨. សិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់មនុស្សម្នាក់ៗ ត្រូវអនុវត្តដោយមានការពិចារណាត្រឹមត្រូវអំពី សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានរបស់អ្នកដទៃ ។ ការប្រើប្រាស់សិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននេះ មានព្រំដែនដែល កំណត់ដោយច្បាប់ ដើម្បីធានាការទទួលស្គាល់ត្រឹមត្រូវចំពោះសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានរបស់អ្នកដទៃ និង ដើម្បីបំពេញតម្រូវការពិតប្រាកដខាងសន្តិសុខជាតិ សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ សុខភាពសាធារណៈ សុវត្ថិភាព សាធារណៈ សីលធម៌សាធារណៈ ក៏ដូចជាសុខុមាលភាពជាទូទៅរបស់ប្រជាជនក្នុងសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ។

៩. ដើម្បីទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដូចមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ត្រូវប្រកាន់ខ្ជាប់ ជានិច្ចនូវគោលការណ៍ដូចតទៅ គោលការណ៍មិនលម្អៀង គោលការណ៍ព្រឹត្តិហេតុ ភាពមិនរើសមុខ ការមិនរើស អើង ការមិនប្រឈមមុខគ្នា និងជៀសវាងគោលការណ៍ស្តង់ដារពីរ និងនយោបាយនីយកម្ម ។ ដំណើរការខាងលើនេះ ត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ពីការចូលរួម និងការរួមចំណែករបស់ប្រជាជនប្រកបដោយការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ។

សិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ

១០. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ទទួលស្គាល់សិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយទាំងអស់ដែលមាននៅក្នុងសេចក្តីប្រកាស
ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ។ ជាពិសេសរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន សូមធ្វើការទទួលស្គាល់សិទ្ធិនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន
ដូចខាងក្រោមនេះ៖

១១. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិមួយដែលជាសិទ្ធិមិនអាចខ្វះបានគឺសិទ្ធិក្នុងការរស់រានមានជីវិតដែលត្រូវបានការពារ
ដោយច្បាប់ ។ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់អាចត្រូវដកហូតយកសិទ្ធិរស់រានមានជីវិតបានឡើយ លើកលែងតែច្បាប់
អនុញ្ញាត ។

១២. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានសេរីភាពនិងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន ។ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់អាចត្រូវយាត់ខ្លួន ស្វែង
រក ឃុំឃាំង ការចាប់បង្ខំតាមអំពើចិត្ត ឬទម្រង់ណាមួយនៃការដកហូតសេរីភាពតាមអំពើចិត្តនោះឡើយ ។

១៣. គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ត្រូវស្ថិតក្រោមទម្រង់ណាមួយនៃសេវគតិភាពឬទាសភាព ឬជាកម្មវត្ថុនៃការរត់ពន្ធមនុស្ស
ឬការជួញដូរមនុស្ស រាប់បញ្ចូលទាំងការរត់ពន្ធឬជួញដូរមនុស្សក្នុងគោលបំណងនៃការជួញដូរសេរីភាព ។

១៤. គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ត្រូវស្ថិតក្រោមការធ្វើទណ្ឌកម្ម ឬការប្រព្រឹត្តិមកលើ ឬការដាក់ទោសដែលមានលក្ខណៈ
យោរយោ អមនុស្សធម៌ ឬ បន្ទាបបន្ថោកនោះឡើយ ។

១៥. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ និងតាំងទីលំនៅក្នុងព្រំដែននៃរដ្ឋនីមួយៗ ។ មនុស្សគ្រប់រូប
មានសិទ្ធិចាកចេញពីប្រទេសណាមួយ រួមទាំងប្រទេសកំណើតរបស់ខ្លួនផង និងមានសិទ្ធិធ្វើមាតុភូមិនិរុត្តិទៅប្រទេស
កំណើតរបស់ខ្លួនវិញ ។

១៦. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិក្នុងការស្វែងរក និងទទួលបានសិទ្ធិជ្រកកោននៅក្នុងរដ្ឋផ្សេងទៀតដោយស្របទៅតាម
ច្បាប់នៃរដ្ឋនោះ និងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិដែលអាចអនុវត្តបាន ។

១៧. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិកម្មសិទ្ធិ ប្រើប្រាស់ ចាត់ចែង និងបរិច្ចាគកម្មសិទ្ធិដែលបានទទួលដោយស្របច្បាប់ តែ
ម្នាក់ឯងឬជាមួយអ្នកដទៃទៀត ។ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ត្រូវបានដកហូតកម្មសិទ្ធិនេះតាមអំពើចិត្តបានឡើយ ។

១៨. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិមានសញ្ជាតិដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ត្រូវបានដកហូតតាមអំពើ
ចិត្តនូវសញ្ជាតិនេះ ឬត្រូវបានបដិសេធតាមអំពើចិត្តនូវសិទ្ធិក្នុងការផ្លាស់ប្តូរសញ្ជាតិឡើយ ។

១៩. គ្រួសារ ជាធាតុធម្មជាតិនិងជាធាតុមូលដ្ឋានរបស់សង្គម មានសិទ្ធិទទួលបានការការពារដោយសង្គម និងដោយ
រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាននីមួយៗ ។ បុរសនិងស្ត្រីដែលពេញវ័យមានសិទ្ធិរៀបអាពាហ៍ពិពាហ៍លើមូលដ្ឋាននៃសេរីភាព

និងការព្រមព្រៀងពេញលេញរបស់ខ្លួន ដើម្បីបង្កើតគ្រួសារមួយ និងផ្តាច់ចំណងអាពាហ៍ពិពាហ៍ដូចដែលមានចែង ដោយច្បាប់ ។

២០. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ ដែលជាប់ចោទពីបទព្រហ្មទណ្ឌ ត្រូវបានសន្មត់ថាជាជនគ្មានទោស រហូតដល់ពិរុទ្ធភាពរបស់ ខ្លួន ត្រូវបានកំណត់ស្របតាមច្បាប់ក្នុងការជំនុំជម្រះក្តីដោយយុត្តិធម៌ និងជាសាធារណៈដោយការជំនុំជម្រះក្តីដែល មានសមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យភាព និងភាពមិនលម្អៀង ដែលក្នុងការជម្រះក្តីនេះជនជាប់ចោទត្រូវបានធានាថាមានសិទ្ធិ ទទួលបានការការពារ ។

(២) គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ ត្រូវជាប់ពិរុទ្ធពីបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះអំពើឬការខកខានណាមួយដែលមិនបាន ចាត់ជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ស្របតាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិ ក្នុងខណៈពេលប្រព្រឹត្តនោះឡើយ ហើយ គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ត្រូវទទួលរងការដាក់ទោសធ្ងន់ធ្ងរចំពោះបទល្មើសណាមួយ លើសពីទោសដែលមានចែងដោយ ច្បាប់នៅពេលដែលបទល្មើសនោះត្រូវបានប្រព្រឹត្តឡើយ ។

(៣) គ្មានមនុស្សណាម្នាក់ ត្រូវទទួលបានការកាត់ទោសឬដាក់ទោសជាថ្មីទេ សម្រាប់បទល្មើសដែលបុគ្គលនោះត្រូវ បានតុលាការផ្តន្ទាទោសឬលើកលែងការចោទប្រកាន់ជាស្ថាពររួចហើយ ដោយអនុលោមតាមច្បាប់និងនីតិវិធីព្រហ្ម ទណ្ឌនៃរដ្ឋជាសមាជិកនីមួយៗរបស់អាស៊ាន ។

២១. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិរួចផុតពីការជ្រៀតជ្រែកតាមអំពើចិត្តលើភាពជាឯកជន គ្រួសារ ផ្ទះសំបែង ឬការឆ្លើយ ឆ្លងរួមទាំងទិន្នន័យផ្ទាល់ខ្លួនផង ឬមានសិទ្ធិរួចផុតពីការវាយប្រហារលើកិត្តិយសនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះ ។ មនុស្សគ្រប់រូបមាន សិទ្ធិទទួលបានការការពារតាមផ្លូវច្បាប់ទប់ទល់នឹងការជ្រៀតជ្រែក ឬ ការវាយប្រហារបែបនេះ ។

២២. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការគិត សតិសម្បជញ្ញៈ និងសាសនា ។ រាល់ទម្រង់ទាំងអស់នៃការមិនអត់ ឱន ការរើសអើង និងការញុះញង់ឲ្យមានការស្តប់ខ្ពើមលើផ្នែកសាសនានិងជំនឿនានាត្រូវលុបបំបាត់ចោល ។

២៣. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិសេរីភាពនៃមតិ និងសិទ្ធិសេរីភាពក្នុងការសម្តែងមតិ រួមមានសេរីភាពក្នុងការប្រកាន់មតិ ដោយគ្មានការ ជ្រៀតជ្រែក និងមានសិទ្ធិស្វែងរក ទទួលយក និងចែកចាយព័ត៌មាន ដោយផ្ទាល់មាត់ឬជាលាយ ល័ក្ខណ៍អក្សរ ឬ តាមរយៈបណ្តាញព័ត៌មានផ្សេងទៀតណាមួយដែលជាជម្រើសរបស់ខ្លួន ។

២៤. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិសេរីភាព ក្នុងការប្រជុំដោយសន្តិវិធី ។

២៥. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ ដែលជាពលរដ្ឋនៃប្រទេសរបស់ខ្លួន មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចការសាធារណៈនៃប្រទេសរបស់ ខ្លួនដោយផ្ទាល់ឬមិនផ្ទាល់តាមរយៈតំណាងដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យ ស្របតាម ច្បាប់របស់ប្រទេស ។

(២) ពលរដ្ឋម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោតតាមកាលកំណត់ច្បាស់លាស់ និងពិតប្រាកដដែលជាការបោះឆ្នោតជាសកលនិងស្មើភាព និងតាមរយៈការបោះឆ្នោតជាសម្ងាត់ដែលអាចធានាការសម្តែងចន្ទៈដោយសេរីរបស់អ្នកបោះឆ្នោតស្របតាមច្បាប់ជាតិ ។

សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌

២៦. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានទទួលស្គាល់ សិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ទាំងឡាយដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ។ ជាពិសេស រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានទទួលស្គាល់សិទ្ធិទាំងឡាយដូចខាងក្រោម៖

២៧. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិបំពេញការងារ ជ្រើសរើសការងារដោយសេរី ទទួលបានលក្ខខណ្ឌការងារត្រឹមត្រូវសមរម្យនិងល្អប្រសើរ និងទទួលបានការឧបត្ថម្ភគាំទ្រទៅតាមគម្រោងជំនួយសម្រាប់អ្នកគ្មានការងារធ្វើ ។

(២) មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិបង្កើតសហជីព និងចូលរួមក្នុងសហជីពតាមជម្រើសរបស់ខ្លួនដើម្បីការពារផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួនស្របទៅតាមច្បាប់ជាតិនិងវិធានផ្សេងៗ ។

(៣) ពុំមានកុមារឬមនុស្សវ័យក្មេងណាម្នាក់ត្រូវបានកេងប្រវ័ញ្ចខាងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមឡើយ ។ ជនណាដែលជួលកុមារនិងមនុស្សវ័យក្មេងឱ្យធ្វើការងារដែលប៉ះពាល់ដល់បញ្ហាស្មារតីឬសុខភាពរបស់ពួកគេ ដែលមានគ្រោះថ្នាក់ដល់អាយុជីវិត ឬដែលអាចរំខានដល់ការអភិវឌ្ឍជាប្រក្រតីរបស់គេ ដូចជាការសិក្សាជាដើមនោះ ត្រូវផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ។ រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានគួរកំណត់កម្រិតអាយុ ហើយការជួលពលកម្មកុមារដែលមានអាយុតិចជាងនេះ ត្រូវបានហាមឃាត់និងផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ ។

២៨. មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិមានកម្រិតជីវភាពគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ខ្លួនឯងនិងគ្រួសារ ដូចជា៖

- ក. សិទ្ធិមានម្ហូបអាហារគ្រប់គ្រាន់និងស្របតាមលទ្ធភាព សិទ្ធិរួចផុតពីភាពអត់ឃ្នាន និងសិទ្ធិទទួលបានម្ហូបអាហារដែលមានសុវត្ថិភាពនិងមានអាហារូបត្ថម្ភ
- ខ. សិទ្ធិមានសម្លៀកបំពាក់
- គ. សិទ្ធិមានលំនៅដ្ឋានសមរម្យនិងស្របតាមលទ្ធភាព
- ឃ. សិទ្ធិទទួលបានការថែទាំសុខភាពនិងសេវាសង្គមចាំបាច់នានា
- ង. សិទ្ធិទទួលបានទឹកពិសារប្រកបដោយសុវត្ថិភាព និងអនាម័យ
- ច. សិទ្ធិទទួលបានបរិស្ថានប្រកបដោយសុវត្ថិភាព ភាពបរិសុទ្ធ និងចីរភាព ។

២៩. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានស្តង់ដារសុខភាពខាងផ្លូវកាយ ខាងផ្លូវចិត្ត និងសុខភាពបន្តពូជដ៏ល្អប្រសើរ បំផុតដែលអាចទទួលបាន មានសិទ្ធិទទួលបានសេវាថែទាំសុខភាពជាមូលដ្ឋានសមស្របតាមលទ្ធភាព និងមានសិទ្ធិទទួលបានការព្យាបាលនៅកន្លែងវេជ្ជសាស្ត្រនានា ។

(២) រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានត្រូវបង្កើតបរិយាកាសល្អប្រសើរដើម្បីជម្នះការមាក់ងាយ ការមិនប្រាស្រ័យទាក់ទង ការ មើលស្រាល និងការរើសអើង ក្នុងការបង្ការ ការព្យាបាល ការថែទាំនិងគាំទ្រចំពោះប្រជាជនដែលមានជម្ងឺធ្ងន់ នានា ដូចជាមេរោគអេដស៍និងជម្ងឺអេដស៍ជាដើម ។

៣០. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានសន្តិសុខសង្គម រួមទាំងការធានារ៉ាប់រងសង្គមប្រសិនបើមាន ដែលជួយ គាត់ក្នុងការធានានូវមធ្យោបាយសម្រាប់ការរស់នៅប្រកបដោយសេចក្តីថ្លៃថ្នូរនិងសមរម្យ ។

(២) ការគាំពារជាពិសេសត្រូវផ្តល់ជូនទៅដល់មាតាក្នុងអំឡុងពេលសមស្របដូចបានចែងក្នុងច្បាប់ជាតិនិងវិធាន ផ្សេងៗ មុននិងក្រោយពេលសម្រាលបុត្រ ។ ក្នុងអំឡុងពេលពិសេសនេះ ម្តាយដែលកំពុងបំពេញការងារ ត្រូវ ទទួលបានការឈប់សម្រាកដោយទទួលបានប្រាក់បៀវត្សន៍ឬការឈប់សម្រាកដោយមានរបបសន្តិសុខសង្គមគ្រប់ គ្រាន់ ។

(៣) ទាំងមាតភាព និងកុមារភាពផងត្រូវទទួលបានការថែទាំនិងជំនួយជាពិសេស ។ កុមារគ្រប់រូបទោះកើតមក មានខាន់ស្លាក្តីឬគ្មានខាន់ស្លាក្តីត្រូវទទួលបានការគាំពារសង្គមនេះដូចគ្នា ។

៣១. (១) មនុស្សម្នាក់ៗ មានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ ។

(២) ការអប់រំនៅកម្រិតបឋមសិក្សាគឺជាកាតព្វកិច្ច និងត្រូវផ្តល់ជូនសម្រាប់ទាំងអស់គ្នាដោយឥតគិតថ្លៃ ។ ការ អប់រំនៅកម្រិតមធ្យមសិក្សាក្នុងទម្រង់ផ្សេងៗ ត្រូវផ្តល់ជូននិងអាចទទួលបានសម្រាប់សិស្សទាំងអស់តាមរយៈមធ្យោបាយ សមស្របនានា ។ ការអប់រំបច្ចេកទេសនិងវិជ្ជាជីវៈត្រូវផ្តល់ជូនជាទូទៅ ។ ការអប់រំកម្រិតខ្ពស់សិក្សាត្រូវផ្តល់ជូនដោយ ស្មើភាពគ្នាចំពោះទាំងអស់គ្នាដោយផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានសមត្ថភាព ។

(៣) ការអប់រំមានគោលដៅអភិវឌ្ឍយ៉ាងពេញលេញនៃបុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់មនុស្ស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ មនុស្ស ។ ការអប់រំត្រូវពង្រឹងការគោរពសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានដទៃៗ ទៀតនៅក្នុងរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ។ លើសពីនេះទៅទៀត ការអប់រំត្រូវផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យមនុស្សគ្រប់រូបអាចចូលរួមយ៉ាងមានប្រសិទ្ធិភាពនៅក្នុងសង្គម របស់ខ្លួន លើកកម្ពស់ការយល់ដឹង ការយោគយល់អធ្យាស្រ័យនិងមិត្តភាពក្នុងចំណោមប្រជាជាតិ ជាតិសាសន៍និង ក្រុមសាសនា និងមានគោលដៅពង្រីកនូវសកម្មភាពនានារបស់សមាគមអាស៊ានដើម្បីរក្សាសន្តិភាព ។

៣២. មនុស្សម្នាក់ៗ ទោះម្នាក់ឯងក្តីឬជាក្រុមក្តី មានសិទ្ធិចូលរួមដោយសេរីនៅក្នុងជីវិតវប្បធម៌ មានសិទ្ធិទទួលបាន ការរីករាយពីសិល្បៈ និងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការរីកចម្រើននិងការប្រើប្រាស់ខាងវិទ្យាសាស្ត្រ និងមានសិទ្ធិ ទទួលបានការការពារអត្ថប្រយោជន៍ទាំងផ្នែកស្មារតីនិងសម្ភារៈដែលបានមកពីស្នាដៃវិទ្យាសាស្ត្រ អក្សរសាស្ត្រ ឬ សិល្បៈដែលខ្លួនជាអ្នកបង្កើតឬជាអ្នកនិពន្ធ ។

៣៣. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានត្រូវមានវិធានការផ្សេងៗ ដោយប្រើឱ្យអស់លទ្ធភាពនូវធនធានដែលខ្លួនមាន ទោះបី ដោយខ្លួនឯងក្តីឬតាមរយៈជំនួយសហប្រតិបត្តិការតំបន់ និងអន្តរជាតិក្តី ជាពិសេសទាក់ទងនឹងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច និង បច្ចេកវិទ្យា ដើម្បីទទួលបាននិងអនុវត្តសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងវប្បធម៌ដូចដែលបានទទួលស្គាល់ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ។

៣៤. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានអាចកំណត់ពីវិសាលភាព ដែលខ្លួនអាចធានាសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ចនិងសង្គមដូចមានចែងក្នុង សេចក្តីប្រកាសនេះ ជូនជនទាំងឡាយដែលមិនមែនប្រជាជាតិខ្លួន ដោយពិចារណាហ្មត់ចត់ពីសិទ្ធិមនុស្ស និងការ រៀបចំចាត់ចែងនិងធនធានផ្សេងៗនៃសេដ្ឋកិច្ចជាតិរបស់ពួកគេ ។

សិទ្ធិទទួលបានការអភិវឌ្ឍ

៣៥. សិទ្ធិទទួលបានការអភិវឌ្ឍគឺជាសិទ្ធិមនុស្សមួយផ្នែកដែលមិនអាចដកហូតចេញបាន ដែលតាមរយៈសិទ្ធិនេះ មនុស្សម្នាក់ៗក៏ដូចជាប្រជាជនអាស៊ានមានសិទ្ធិចូលរួម រួមចំណែក រីករាយ និងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីការ អភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច សង្គម វប្បធម៌និងនយោបាយប្រកបដោយសមធម៌និងចីរភាព ។ សិទ្ធិទទួលបានការអភិវឌ្ឍត្រូវ សម្រេចប្រកបដោយសមធម៌ដើម្បីឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការអភិវឌ្ឍនិងតម្រូវការបរិស្ថាន សម្រាប់មនុស្សជំនាន់នេះ និងពេលអនាគត ។ ខណៈដែលការអភិវឌ្ឍជួយសម្របសម្រួលនិងមានភាពចាំបាច់សម្រាប់ការអនុវត្តសិទ្ធិមនុស្ស កង្វះខាតនៃការអភិវឌ្ឍមិនត្រូវជាហេតុផលប្រើប្រាស់សម្រាប់ការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិមនុស្ស ដែលត្រូវបានអន្តរ ជាតិទទួលស្គាល់នោះទេ ។

៣៦. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានត្រូវអនុម័តយកកម្មវិធីអភិវឌ្ឍន៍ដែលផ្តោតសំខាន់លើប្រជាជន និងដែលឆ្លើយតបនឹង យេនឌ័រ សំដៅការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ការបង្កើតលក្ខខណ្ឌនានាដូចជាការការពារនិងការរក្សានិរន្តរភាពនៃបរិស្ថាន សម្រាប់ប្រជាជនអាស៊ាន ដើម្បីទទួលបានសិទ្ធិមនុស្សទាំងឡាយដែលទទួលស្គាល់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះដោយ ផ្អែកលើមូលដ្ឋានសមធម៌ និងការកាត់បន្ថយគម្លាតនៃការអភិវឌ្ឍនៅក្នុងអាស៊ានជាបន្តបន្ទាប់ ។

៣៧. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន ទទួលស្គាល់ថាការអនុវត្តសិទ្ធិទទួលបានការអភិវឌ្ឍនេះ ទាមទារអោយមានគោលនយោ បាយអភិវឌ្ឍប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនៅថ្នាក់ជាតិក៏ដូចជាទំនាក់ទំនងសេដ្ឋកិច្ចប្រកបដោយសមធម៌ កិច្ចសហប្រតិ បត្តិការអន្តរជាតិ និងបរិយាកាសសេដ្ឋកិច្ចអន្តរជាតិដែលមានលក្ខណៈគាប់ប្រសើរ ។ រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានគួរ បញ្ជ្រាបទិដ្ឋភាពពាក់ព័ន្ធច្រើនវិស័យនៃសិទ្ធិទទួលបានការអភិវឌ្ឍទៅក្នុងវិស័យពាក់ព័ន្ធនានាក្នុងការកសាងសហគមន៍ អាស៊ាននិងបន្ទាប់ពីនេះ និងធ្វើកិច្ចការជាមួយសហគមន៍អន្តរជាតិដើម្បីលើកកម្ពស់ការអភិវឌ្ឍប្រកបដោយសមធម៌ និងចីរភាព ការអនុវត្តន៍ពាណិជ្ជកម្មដ៏យុត្តិធម៌ និងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ។

សិទ្ធិទទួលបានសន្តិភាព

៣៨. មនុស្សម្នាក់ៗ ក៏ដូចជាប្រជាជនអាស៊ាន មានសិទ្ធិទទួលបានសន្តិភាពនៅក្នុងក្របខណ្ឌអាស៊ានលើផ្នែកសន្តិសុខ និងស្ថេរភាព អព្យាក្រឹតភាពនិងសេរីភាព ដូចសិទ្ធិទាំងអស់ដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ត្រូវបានទទួលស្គាល់ទាំងស្រុង ។ ដូចនេះរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានបន្តពង្រឹងមិត្តភាពនិងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការ ដើម្បីពង្រីកបន្ថែមនូវសន្តិភាព ភាពសុខដុមរមនា និងស្ថេរភាពនៅក្នុងតំបន់ ។

កិច្ចសហប្រតិបត្តិការលើកកម្ពស់និងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស

៣៩. រដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានចែករំលែកផលប្រយោជន៍រួមនិងប្តេជ្ញាចិត្តរួមគ្នាក្នុងការលើកកម្ពស់ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ដែលត្រូវសម្រេចបានតាមរយៈកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ក៏ដូចជាជាមួយអង្គការ ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធច្នាក់ជាតិ ច្នាក់តំបន់និងអន្តរជាតិជាដើម ស្របទៅតាមធម្មនុញ្ញអាស៊ាន ។

៤០. ពុំមានផ្នែកណាមួយនៃសេចក្តីប្រកាសនេះអាចត្រូវបានបកស្រាយសម្រាប់រដ្ឋ ក្រុម ឬបុគ្គល នូវសិទ្ធិក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពណាដែលមានគោលបំណងធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់គោលបំណង និងគោលការណ៍របស់អាស៊ាន ឬក្នុងការបំផ្លិចបំផ្លាញនូវសិទ្ធិនិងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននានា ដែលបានកំណត់នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ និងនៅក្នុងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានាដែលរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ានជាកាតី ។

អនុម័តដោយប្រមុខរដ្ឋ/ប្រមុខរដ្ឋាភិបាលនៃរដ្ឋជាសមាជិកអាស៊ាន នៅរាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានាថ្ងៃទី ដប់ប្រាំបី នៃខែ វិច្ឆិកា ក្នុងឆ្នាំ ២០១២ ក្នុងសំណៅដើមតែមួយគត់ជាភាសាអង់គ្លេស ។